Euskal Herriko Ahotsak
ahotsak.com

Francisca Seberiana Larrañaga Zubiaurre

Azpeitia, Gipuzkoa (1922)

Aurkibidea

Biografia

Olatz auzoko Otzokua baserrian jaio zen 1922an. Aita bertakoa eta ama Nuarbeko Lulute baserrikoa zituen, eta bost anai-arreba ziren familian. Eskolan, Olatzen ibili zen mojekin. Otzokua baserria erre egin zen, eta, halabeharrez, auzo bereko Olatxo baserrira joan behar izan zuten. Baserriko bizimodua eraman du beti. Amak osasun arazoak zituen, eta etxean lagundu beharra izan du umetatik. Anaiak gerran galdu zituen. Olazko mojetan ezagutu zuen gero senar izan zuena (errezildarra), bertan aritzen baitzen morroi lanetan. 10 seme-alaba izan zituen, denak etxean.

Zintak

AZP-057

- **Proiektua**: Azpeitiko ahotsak
- **Elkarrizketatzailea(k)**: Otegi, Aitziber
- **Data**: 2010-02-16
- **Iraupena**: 60 min
- **Euskarria**: Bideo digitala
- **Kodifikatzailea**: Etxeberria, Eider
- **Transkribatzailea(k)**: Etxeberria, Eider

Pasarteak

1. Harrobiko lanak eta garraioa

- **Erref**: AZP-057/003
- **Iraupena**: 0:01:59. **Hasi**: 00:06:21. **Bukatu**: 00:08:20
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Eraikuntza erlijiosoak
- Baserria » Baserriko lanak » Baserriko animaliak
- Lanbideak » Etxeginak

Laburpena:
Harrobia non dagoen azaltzen du. Harrobi hartatik atera zuten Zaragozako aldare nagusirako marmola. Bost idi pare behar izan ziren hura garraiatzeko. Idirik ez zenean, gizonek eraman behar izaten zuten harria.

2. Eskolako kontuak: ordutegia, zigorrak…

- **Erref**: AZP-057/010
- **Iraupena**: 0:01:00. **Hasi**: 00:12:31. **Bukatu**: 00:13:31
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Eskola
- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Zigorrak

Laburpena:
Eskola ez zen gogorra. Zigorrik ez zuen izan berak, baina besteei jarritakoak ere ez ziren zigor gogorrak izaten. Goiz eta arratsalde joaten ziren eskolara, eta etxeko zereginak egiteko nola moldatzen ziren azaltzen du.

3. Eskolan josten ikasten

- **Erref**: AZP-057/011
- **Iraupena**: 0:02:48. **Hasi**: 00:13:31. **Bukatu**: 00:16:19
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Gerraren eragina
- Lanbideak » Sastreak, jostunak

Laburpena:
Eskolan josten ikasten zuten. Zer josi zuen eta zer tresna erabiltzen zituen azaltzen du. Josten ikasteko materiala etxetik eramaten zuten. Normalean abizenaren hasierako letra bordatzen zuten. Gerra garaian, askotan ezin izaten zuten eskolara joan, eta baserriko ganbaran ibiltzen ziren bordatzen.

4. Etxea erre zietenekoa

- **Erref**: AZP-057/013
- **Iraupena**: 0:01:47. **Hasi**: 00:17:09. **Bukatu**: 00:18:56
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Kontakizunak eta sinesmenak » Gertaera izugarriak eta ezbeharrak

Laburpena:
1930 inguruan erre zitzaien etxea, ustez norbaitek su eman ziolako. Etxea erretakoan, nola-hala moldatu behar izan zuten beste nonbait bizitzeko.

Transkripzioa
- Noiz erre zan etxea?
-"El año treinta, creo". "El treinta" uste det /usteet/.
-Zuk zortzi bat urte ordun.
-Xei.
-Eta nolatan erre zan? Ez dakizue.
-Badakiyebe batzuk, esate aldea. Baiña, gu genbiltzen txerri zain, anaie ta biyok. Hamen, azpikaldin. Eguerdiko ordubiten erre zan. Eta etorri zan hurrengo ez dakit zein egunetan, kandeliekin arrautzeta jun ta su eman ziyobela. "Eso también hay que poner, ¿eh? Mecaguenla..." Puf! Ez dakit /

eztakit/ gure aitte nola demonio geldiu zan geldik, jo-ta lehertu be batenbat. Ene...
-Eta hue erre zanen nora moittu ziñeten?
-Hemen beheraoko etxe txikire. Eta hamen, hamen beste batzuk zien Larrañaga. E... Hauen lehengusuk die, baiño Zumarran... jardun nahi zun harek kontuk zea iten... Juan Larrañaga. Uztargillia, Zumarran. Ta, haiek bizi zin hor behien, eta haiek beste neska zahar bat´e bazeukeben ta gurin beste neska zahar bat zeon ta haiek alkarrekin ta batzuk hamen ta bestik han. Holaxe, ahal zan bezela.
-Moldau in behar nolabait.
-Klaro!

5. Gerra garaian, guardia zibilekin tratu ona

- **Erref**: AZP-057/014
- **Iraupena**: 0:01:24. **Hasi**: 00:18:56. **Bukatu**: 00:20:20
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Lanbideak » Polizia
- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Gerraren eragina

Laburpena:
Gerra Zibilari buruzko oroitzapenak kontatzen ditu: guardia zibilak astero etortzen zitzaizkien etxera, eta ondo moldatzen ziren haiekin. Kuartela non zegoen eta zertarako pasatzen ziren guardia zibilak aipatzen du.

Transkripzioa
- Gerra garaie ezautu zenun?
- Sobre, geyegi.
- Eta ze rekuerdo dauzketzu ordukok?
- Guardia zibilla ugari ta... Mekatxis! Guardia zibillak astero pasa ber zien etxez etxe.
- Astero?
- Astero
- Eta zerta etortzen zien etxea?
- "Firmas". Pasau ziela. Ondo arreglatzen giñan e? Guardia zibil bat bazan, hamengo basarritar danakin ondo arreglatzen zana. "¿Cómo se llamaba?" Jesus... Ez giñan besteiken ta, eta haure beti [...] zan. Danakin ondo arreglau baizen ta arre. Haure danakin.
- Rekisatzen zizuen etxea? Beidatzen zizuen?
- Ez, ez, ez, firmia hartzen zeben, hamendik pasau gea, ta yasta.
- Otorduik o eman behar izaten ziozuen?
- Ez, ke ba, kuartela Azpeitiko estaziyun ondun zeukeben, eta kartillak, zeako soldautzako kartilli, pasau ber izaten zeben urtin behin [...]. Ez, ez, guardia zibillekin ta edozeiñekin ondo arreglatzen zan.

6. Estraperloan zebilen mutila anaiarekin nahastu zutenekoa

- **Erref**: AZP-057/015
- **Iraupena**: 0:01:53. **Hasi**: 00:20:20. **Bukatu**: 00:22:13
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerraostea eta Francoren diktadura » Ekonomia gerraostean
- Lanbideak » Polizia

Laburpena:
Guardia zibila kontrabandoan zebilen mutil bat harrapatu nahian zebilen, eta Pakitaren anaiarekin okertu ziren hasieran. Guardia zibil batek, ordea, baserritarrekin tratu ona zuen, eta hura berehala konturatu zen akatsaz. Azkenean, bilatzen ari ziren mutila harrapatu eta zigortuta eduki zuten.

7. Errazionamendu garaiko estraperloa

- **Erref**: AZP-057/016
- **Iraupena**: 0:01:32. **Hasi**: 00:22:13. **Bukatu**: 00:23:45
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Lanbideak » Negozioak, dendak
- Politika » Gerraostea eta Francoren diktadura » Ekonomia gerraostean

Laburpena:
Ogiaren estraperloa egiten zen, eta zer bidetatik ibiltzen ziren azaltzen du. Ogiaren errazionamendua bizi zuten, eta ogia nola jasotzen zuten aipatzen du.

8. Aurrerapenak baserrian: bideak eta argia

- **Erref**: AZP-057/017
- **Iraupena**: 0:00:56. **Hasi**: 00:23:45. **Bukatu**: 00:24:41
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Herria, azpiegitura » Herri-antolaketa » Bideak
- Herria, azpiegitura » Berrikuntzak » Argindarra eta ura

Laburpena:
Lehen baserrian ez zegoen orain dagoen bidea; bidezidorrarekin moldatzen ziren. Argia izateko zer egiten zuten azaltzen du.

9. Izen ugariko iturrira ur bila

- **Erref**: AZP-057/019
- **Iraupena**: 0:01:29. **Hasi**: 00:25:53. **Bukatu**: 00:27:22
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Jantzi eta orraztu » Garbitasun pertsonala

Laburpena:
Lehen etxean ez zuten urik, eta beheko iturrira joaten ziren ur bila, Tomas Iturrira. Izena nondik datorren azaltzen du. Mojek, ordea, “la fuente del Pilar” esaten zioten iturri hari. Iturriak zer itxura zuen deskribatzen du.

10. Lehengo eskaleak eta haien ohiturak

- **Erref**: AZP-057/020
- **Iraupena**: 0:01:17. **Hasi**: 00:27:22. **Bukatu**: 00:28:39
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Herriko giroa » Auzokoen arteko harremana

Laburpena:
Lehen eskale asko ez zen izaten, baina zeudenak ezagunak ziren. "Lepazorri" eskaleari buruz hitz egiten du. Etxez etxe ibiltzen ziren, baina otorduak jateko mojetara joaten ziren.

Transkripzioa
- Lehen esan dezu hemen eskalek izaten ziela, eskale asko izaten zan garai hartan?
- Ez, ez, Anttonitxo ta Lepazorri ta, holako batzuk.
- Ezagunek zien?
- Bai, bai, ya hor hori tarteku zeozer zebena lepazorri esaten ziyoen bat bazan, lapiko bat, jesus! Eta gure amak esan ziyon: "nahi dezu odolestiak?" ta "ez, ez, odolestiak lehen be nahiku izaten dau!", "ez daukak ordun gose haundiken!", esan ziyon ordun bestiak. Ala! "Ez daukek ordun gose haundiken". Ala.
- Eta ze ibiltzen zian etxez etxe otorduk?
- Bai, etxez etxe, generalin otordun kontu hori mojetan. Monjeta juten zin eskatzea. Ta Mainttoni hori ibiltzen zan zotz mordoxka bitu ta pillak eiten. [...] "Manttoni eman diyou".
- Zertako itten zittun?
- Nahi zunak hartzeko ta halaxe da [...] zaukan jarrita nunbait eta segi. Hoixe. Hoyetxek, besteik ez zan hola hamen asko izan.

11. Mojak, jesuitak eta Olatzeko ermita

- **Erref**: AZP-057/021
- **Iraupena**: 0:02:08. **Hasi**: 00:28:39. **Bukatu**: 00:30:47
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Elizarekin lotutako pertsonak
- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Eraikuntza erlijiosoak

Laburpena:
Mojak eta jesuitak nondik ibiltzen ziren azaltzen du. Olazko ermita zuten beraiek. Egunero joaten ziren mezara, goizean. Orduko apaizari buruz hitz egiten du. Olazko elizara lehen edozein herritatik etortzen ziren.

12. Lehengo eta oraingo ikasteko moduak

- **Erref**: AZP-057/024
- **Iraupena**: 0:01:34. **Hasi**: 00:32:04. **Bukatu**: 00:33:38
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Eskola
- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Fraideak

Laburpena:
Etxetik kanpo ez du lanik egin izan. Jesuitek kanpora ikastera eraman nahi izan zuten, baina etxean gelditu behar izan zuen, bere beharra zuten eta.

13. Lagunekin egiten zituzten planak

- **Erref**: AZP-057/025
- **Iraupena**: 0:01:49. **Hasi**: 00:33:38. **Bukatu**: 00:35:27
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Kongregazioak
- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Gaztetako ibilerak

Laburpena:
Hainbat lekutako lagunak zituen, eta normalean Azpeitira joaten ziren kuadrillan. Kongregaziora ez zen asko joaten bera. Azpeitian zer egiten zuten azaltzen du.

14. Dantza egiteko, erromerietara

- **Erref**: AZP-057/026
- **Iraupena**: 0:02:06. **Hasi**: 00:35:27. **Bukatu**: 00:37:33
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Aisia » Jai-giroa » Erromeriak

Laburpena:
Dantza egiteko mendira joaten ziren, mendiko erromerietara. Erromeria haiek nolakoak izaten ziren, non egiten ziren eta zer giro egoten zen azaltzen du. Erromeriara joateko bide luzexka egin behar izaten zuten.

15. Senarra ezagutu zuenetik ezkondu arteko ibilerak

- **Erref**: AZP-057/028
- **Iraupena**: 0:02:08. **Hasi**: 00:38:13. **Bukatu**: 00:40:21
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Mojak
- Familia eta harremanak » Bikote kontuak » Ligatzea
- Baserria » Baserriko bizimodua » Baserriko bizimodua

Laburpena:
Senarra morroi egon zen Olatzeko mojetan, eta hala ezagutu zuten elkar. Nobio zirenean, noiz elkartzen ziren azaltzen du.

16. Kanta batzuen letrak

- **Erref**: AZP-057/030
- **Iraupena**: 0:00:59. **Hasi**: 00:40:43. **Bukatu**: 00:41:42
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Kantak » Kantei buruzko azalpenak

Laburpena:
`Donostiako hiru damatxo` eta beste kanta baten letrak esaten ditu.

17. Euskara nola erabili duen bere bizitzan

- **Erref**: AZP-057/032
- **Iraupena**: 0:01:15. **Hasi**: 00:41:45. **Bukatu**: 00:43:00
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Euskara » Tratamenduak
- Euskara » Euskalkia, herri hizkerak, euskara batua
- Euskara » Euskararen egoera
- Euskara » Tratamenduak » Hitanoari buruz

Laburpena:
Eskolan mojekin erdaraz egiten zuten, erdaldunak baitziren haietako asko. Ez du sumatzen alde handirik Olatzeko jendearen eta kaletarren arteko euskaran. Berak hika asko egiten zuen, baita helduagoei ere.

18. Eskolan sartzean eta irtetean abesten zituzten kantak

- **Erref**: AZP-057/033
- **Iraupena**: 0:00:58. **Hasi**: 00:43:00. **Bukatu**: 00:43:58
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Kantak » Bestelako kantak

Laburpena:
Eskolan abesten zituzten gaztelaniazko kantak abesten ditu.

19. Umetako jolasak

- **Erref**: AZP-057/034
- **Iraupena**: 0:01:12. **Hasi**: 00:43:58. **Bukatu**: 00:45:10
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Jolasak

Laburpena:
Umetan zer jolasetan ibiltzen ziren azaltzen du: txuloketan, txapetan, "arraskatean"...

20. Olatzeko Ama Birjinaren eguneko prozesioa

- **Erref**: AZP-057/037
- **Iraupena**: 0:01:27. **Hasi**: 00:46:50. **Bukatu**: 00:48:17
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Eliza giroko ospakizunak

Laburpena:
Olatzeko Ama Birjinaren egunean prozesioa egiten zen, abenduaren 18an, eta nola izaten zen ibilbidea azaltzen du.

21. Kantuan artoa zuritu bitartean

- **Erref**: AZP-057/038
- **Iraupena**: 0:01:39. **Hasi**: 00:48:17. **Bukatu**: 00:49:56
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Kantak » Bestelako kantak
- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Etxeko giroa

Laburpena:
"Atxiketan, potxiketan, negu azkena, Elorrioko kalian..." eta "Neskazaharrak joaten dira Madalenara..." kantatzen ditu. Arta-zuritzen aritzen ziren bitartean, kantuan egiten zuten.

22. Eztul motak eta armiarmaren pozoia

- **Erref**: AZP-057/039
- **Iraupena**: 0:01:40. **Hasi**: 00:49:56. **Bukatu**: 00:51:36
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Osasuna » Gaixotasunak
- Ohiturak eta bizimodua » Osasuna » Medikuak eta sasimedikuak

Laburpena:
Behin, armiarma batek kosk egin zion arta-zuritzen zebilela, eta denbora dezente egon behar izan zuen lepoa lotuta zuela. Bere ahizpa batek kukurruku eztula izan zuen, eta ito egin zen hala. Eztul mota batzuk aipatzen ditu. Eztul gorria arriskutsuena omen zen.

Transkripzioa
- Ta ni bastante nolabait egon nintzen, eta ez dakit oaindiken'e ez ote ditan hamendikan zea iten. Armarmik heldu zin lepa gaiñetik, arta-zuritzen.
- Armiarmak?
- Armarma beltz haundi batek.
- Eta ze pasa zitzaizun?
- Eon in ber izan nun dexente denboran lepue lotuta.
- Eta lehen esan dezu baita...
- Benenua izeten du, hola esan ohi da, armarma beltzak eta.
- Lehen esan dezu baita kukurruku eztule, zure ahizpan batek izan zun.
- Ahizpa, bai, haure zan.

- Ze izaten zan kukurruku eztule?
- Eztulke ezin bueltaua, ezin bueltau. Itxuria danez, hure ito in zan azkenien.
- Gaixo asko izaten zan ordun?
- Kukurruku eztule dexente.
- Ta bestela ze gaixotasun izaten zien?
- Ba gorniyik eta hoyek. Baiño gurin gorriye danak batea pasau zeben, danak. Hamen danak batea. Medikua oso jatorra genduken, zea hori, Allberdi, eta oso jatorra gaiñea. Ta harek esan zin: "Kontuz, Pakita, kontuz. Peligroik haundiyena gorriyak izaten du jueran, e? Ta ondo zaitu. Begiyek eta ondo garbitu umiei". Bueno, ta geo berriz etorri zan rebisau zitun ta ondo daude, ez daukebe ezerren zeaiken.

23. 10 seme-alaba aurrera ateratzeko izandako bizimodua

- **Erref**: AZP-057/041
- **Iraupena**: 0:00:58. **Hasi**: 00:52:29. **Bukatu**: 00:53:27
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Etxeko giroa

Laburpena:
10 seme-alaba izanda, ondo moldatu zen denak hazteko, osasuntsuak baitziren. Denak mantentzeko, senarra hiru lanetan ibiltzen zen. Bitartean, Pakita etxean egoten zen umeekin.

24. Esaera zahar batzuk

- **Erref**: AZP-057/046
- **Iraupena**: 0:00:17. **Hasi**: 00:56:54. **Bukatu**: 00:57:11
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Kontakizunak eta sinesmenak » Esaerak

Laburpena:
Esaera zaharrak aipatzen ditu.

25. Bertso zaharrak kantatzen

- **Erref**: AZP-057/048
- **Iraupena**: 0:01:16. **Hasi**: 00:58:25. **Bukatu**: 00:59:41
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Kantak » Bertsoak

Laburpena:
"Itsasuan ari dira arbolak aldatzen..." hasten den bertsoa eta `Xenpelar´en bertso sorta baten zati batzuk kantatzen ditu.

Ahotsak.eus-eko edukiarekin sortutako dokumentu automatikoa.
2026-11-01

CC-by-sa | **Ahotsak.eus**
Badihardugu Euskara Elkartea
Markeskua Jauregia, 20600 Eibar
943121775 - ahotsak@ahotsak.com